

І. Г. Аберніхіна

кандидат економічних наук, доцент, ННІ "Дніпровський металургійний інститут" Українського державного університету науки і технологій, Дніпро, Україна, irina.abernihina@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0692-1276>

**РИЗИК-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ КОНСТРУКТИВІЗМУ**

Анотація. *Вступ.* В умовах нестабільності економічного середовища та високої конкуренції підприємства потребують нових методологічних підходів до організації управління та розвитку. Конструктивізм виступає не лише як філософська та художня концепція, а і як методологічна основа для системного управління підприємством, поєднуючи логіку, функціональність та соціальну доцільність. Його принципи забезпечують побудову цілісних, адаптивних і ризик-орієнтованих бізнес-структур, здатних ефективно функціонувати й розвиватися у складних та мінливих умовах сучасної економіки.

Проблематика. Сучасні підходи до управління розвитком підприємств часто не інтегрують теоретичні засади конструктивізму з ризик-орієнтованим підходом. Це обмежує здатність організацій до системного розвитку, формування адаптивних структур та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Мета – розроблення концептуальної моделі ризик-орієнтованого управління розвитком підприємства на засадах конструктивізму, яка забезпечує інтеграцію методологічних принципів конструктивізму, багатокритеріального аналізу та соціально-економічних аспектів управління.

Методи. Для побудови теоретичної моделі використано методи когнітивного моделювання, системного та структурного аналізу, а також концептуальні принципи функціоналізму та індустріального конструктивізму. Аналітичні та логічні методи дали змогу інтегрувати ризик-орієнтований підхід у модель системного управління.

Результати. Запропоновано концептуальну модель управління, яка поєднує принципи конструктивізму та ризик-орієнтованого підходу, забезпечуючи цілісність, адаптивність і системність бізнес-структур. Модель демонструє можливості прогнозування впливу внутрішніх та зовнішніх ризиків на розвиток підприємства, формування пріоритетів управлінських рішень і побудову ефективних організаційних структур.

Висновки. Теоретичне дослідження показує, що інтеграція конструктивістських принципів у ризик-орієнтоване управління створює надійну методологічну основу для системного розвитку підприємств. Запропонована концепція може стати основою подальших емпіричних досліджень та практичного впровадження стратегічних і організаційних рішень.

Ключові слова: конструктивізм, ризик-орієнтоване управління, розвиток підприємства, системне управління, адаптивні бізнес-структури, функціоналізм, індустріальний конструктивізм.

Рис. 3. Табл. 2. Літ. 11.

Iryna Abernikhina

Ph. D. (Economics), Associate Professor, Dnipro Metallurgical Institute Ukrainian State University of Science and Technologies, Dnipro, Ukraine, irina.abernikhina@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0692-1276>

RISK-BASED ENTERPRISE DEVELOPMENT MANAGEMENT ON THE PRINCIPLES OF CONSTRUCTIVISM

Abstract. Introduction. In conditions of economic instability and high competition, enterprises require new methodological approaches to management and development. Constructivism serves not only as a philosophical and artistic concept but also as a methodological basis for systemic enterprise management, integrating logic, functionality, and social appropriateness. Its principles enable the creation of holistic, adaptive, and risk-based business structures capable of effective functioning and development in complex and dynamic economic environments.

Problem Statement. Current approaches to enterprise development management often fail to integrate the theoretical foundations of constructivism with a risk-based approach. This limits the organizations' ability to develop systemic structures, ensure adaptability, and make informed managerial decisions.

The *purpose* to develop a theoretical concept of risk-based enterprise development management grounded in constructivism, forming a holistic, adaptive, and systemic management model that ensures effective organization and development of business structures.

Methods. Theoretical model construction utilized cognitive modeling, system and structural analysis methods, as well as the conceptual principles of functionalism and industrial constructivism. Analytical and logical approaches enabled the integration of a risk-based perspective into a systemic management framework.

Results. A conceptual management model is proposed, combining constructivist principles and a risk-based approach to ensure coherence, adaptability, and systematicity of business structures. The model demonstrates the potential for forecasting the impact of internal and external risks on enterprise development, setting managerial priorities, and designing efficient organizational structures.

Conclusions. The theoretical study demonstrates that integrating constructivist principles into risk-based management provides a robust methodological foundation for systemic enterprise development. The proposed concept may serve as a basis for further empirical research and practical implementation of strategic and organizational decisions.

Keywords: constructivism, risk-based management, enterprise development, systemic management, adaptive business structures, functionalism, industrial constructivism

JEL classification: G32, L20, M10, M19.

Вступ. Сучасні умови економічної нестабільності та високої конкуренції потребують нових методологічних підходів до управління підприємствами, що поєднують раціональність, функціональність і структурність організаційних рішень. Конструктивізм, який розвивався від художньо-естетичного напрямку ХХ ст. до індустріальної форми, виступає універсальною методологією для організації виробництва, економічних систем та управлінських практик, забезпечуючи ефективність, адаптивність і цілісність бізнес-структур.

Впровадження конструктивістських принципів у менеджмент дає змогу створювати ризик-орієнтовані системи, де процеси, структури та ресурси оцінюються за внеском у стабільність і розвиток підприємства. Раціональна

ієрархія забезпечує контроль ризиків, пріоритет функцій оптимізує критично важливі процеси, а інтеграція економічної ефективності з організаційною гармонією підвищує адаптивність і знижує ризики, пов'язані з людським фактором і дисгармонією структур. Таким чином, конструктивізм виступає не лише як художньо-філософська концепція, а і як методологічна основа сучасного управління, здатна забезпечувати побудову цілісних, адаптивних та ризик-орієнтованих бізнес-структур у мінливому економічному середовищі.

Аналіз досліджень і постановка проблеми. У сучасних умовах економічної нестабільності та зростання складності бізнес-середовища управління ризиками та розвиток підприємств набувають особливої значущості. Останні дослідження підкреслюють важливість інтеграції конструктивістських підходів в управлінські моделі для підвищення адаптивності й ефективності організаційних рішень. Зокрема, А. Енсслін та ін. [1] пропонують конструктивістську багатокритеріальну модель управління ризиками виробничих аварій у будівельній галузі, демонструючи, що інтеграція принципів конструктивізму дає змогу прогнозувати вплив внутрішніх і зовнішніх ризиків на діяльність підприємства.

Водночас А. Метцнер-Шігет [2] звертає увагу на суперечності між реалізмом і конструктивізмом у дослідженнях соціальних ризиків, технологій та навколишнього середовища, що підкреслює потребу в методологічній узгодженості підходів. Систематичний огляд методологій управління ризиками у контексті індустрій 4.0 та 5.0 (Дж. В. Барраза де ла Паз та ін. [3]) показує різноманіття стратегій, які поєднують технічну функціональність, соціальні аспекти та стратегічне прогнозування, але відзначає нестачу інтегрованих моделей, здатних забезпечити цілісність і адаптивність організаційних структур.

Філософські та методологічні дослідження (Т. В. Гайдай [4], Н. В. Резнікова, В. Г. Панченко [5], С. Цоколов [6], Н. П. Козаченко [7], Х. Норрекліт [8], А. Ріглер [9]) свідчать, що конструктивізм як епістемологічна концепція формує основу для системного підходу в управлінні, інтегруючи соціальні, економічні й функціональні аспекти. Водночас роботи А. В. Чужикова [10] підкреслюють значення мультипарадигмальних та постіндустріальних моделей у прогнозуванні розвитку складних систем, що дає змогу організаціям ефективно реагувати на зовнішні й внутрішні зміни.

Незважаючи на наявність численних досліджень у сфері управління ризиками та застосування конструктивістських підходів, недостатньо розроблені комплексні концептуальні моделі ризик-орієнтованого управління розвитком підприємств, які інтегрують методологічні принципи конструктивізму, багатокритеріальний аналіз і соціально-економічні аспекти. Це обмежує можливості прогнозування ризиків, прийняття адаптивних управлінських рішень та формування цілісних організаційних структур.

У сучасних умовах високої невизначеності, цифровізації і швидких змін у бізнес-середовищі створення інтегрованих конструктивістських моделей

управління є критично важливим. Вони здатні забезпечити підприємствам стійкість, адаптивність та стратегічну конкурентоспроможність, що робить дослідження актуальним як для науки, так і для практичної діяльності менеджменту.

Метою дослідження є розроблення концептуальної моделі ризик-орієнтованого управління розвитком підприємства на засадах конструктивізму, яка забезпечує інтеграцію методологічних принципів конструктивізму, багатокритеріального аналізу та соціально-економічних аспектів управління. Це дасть можливість підвищити системність, адаптивність та ефективність управлінських рішень, сприяти прогнозуванню впливу внутрішніх і зовнішніх ризиків, формуванню стійких та цілісних організаційних структур.

Методи дослідження. Дослідження базується на комплексному методологічному підході, що поєднує принципи конструктивізму із сучасними концепціями ризик-орієнтованого управління. Для формування цілісної концептуальної моделі управління використано системний аналіз, який допомагає структурувати поняття, процеси та взаємозв'язки в управлінській системі підприємства, а також когнітивне моделювання, що забезпечує формалізацію логіки й взаємозалежностей управлінських рішень з урахуванням ризиків і адаптивності бізнес-структур. Функціональний підхід застосовано для оцінки доцільності та ефективності організаційних елементів і процесів у контексті реалізації стратегічних цілей підприємства, тоді як синтез і порівняльний аналіз дають змогу інтегрувати різні наукові концепції, методологічні підходи та ідеї конструктивізму в єдину концептуальну модель. Використання зазначених методів забезпечує системність і логічність дослідження, допомагає розкрити взаємозв'язок між методологічними принципами конструктивізму й управлінськими процесами, створює основу для подальших теоретичних і практичних досліджень у сфері ризик-орієнтованого управління підприємством.

Результати дослідження. Конструктивізм сформувався в 1920-х роках як художній напрям, проте дуже швидко він вийшов за межі мистецтва і став цілісним світоглядом. Його основою були принципи функціоналізму, раціоналізму та підпорядкування форми функції. Ідея полягала у прагненні створювати предмети, простори й системи не заради зовнішньої декоративності, а для виконання чітко визначених завдань. Конструктивізм закликав до логіки, простоти та ефективності, які забезпечували гармонію між змістом і формою [11].

У сфері архітектури конструктивізм втілювався у зведенні функціональних об'єктів — заводів, фабрик, житлових комплексів, клубів для робітників. Кожна деталь таких споруд була підпорядкована утилітарності, а зовнішня форма визначалася внутрішніми потребами. В образотворчому мистецтві плакати, дизайн меблів та предметів побуту поєднували простоту і корисність. У театрі та фотографії також домінував прагматизм: сценічний простір чи композиція розглядались як система функцій, а не декоративних

елементів. Таким чином, мистецтво стало демонстрацією того, що краса може виникати через функціональність і раціональність [2; 4; 6; 10].

Принципи конструктивізму поступово перейшли у сферу інженерії та промислового виробництва (рис. 1). Заводи і виробничі комплекси проектувалися так, щоб забезпечити оптимальні технологічні процеси. У менеджменті та економіці конструктивістські ідеї проявилися в науковій організації праці, раціоналізації бізнес-процесів і створенні логічних організаційних структур. Підприємство почали сприймати як систему взаємопов'язаних елементів, де кожен виконує свою функцію, а вся конструкція спрямована на досягнення ефективності. Тут принцип “форма прямує за функцією” набув значення управлінської й економічної методології [1; 3; 10].

Рис. 1. Еволюція принципів конструктивізму від художніх форм до економічно-управлінських методологій

Побудовано автором.

У сучасному контексті конструктивізм можна розглядати як універсальну систему впорядкування. У наукових дослідженнях він проявляється в побудові моделей і структур, що ґрунтуються на функціональності. У бізнесі та менеджменті він означає раціональну організацію підприємства, де форма організаційної структури завжди підпорядковується її завданням. У соціальній сфері конструктивістський підхід дає змогу проектувати простори і системи, які сприяють колективній роботі, ефективній взаємодії та розвитку (табл. 1). Таким чином, конструктивізм із мистецької течії перетворився на інтелектуальну методологію, здатну поєднати естетику, техніку та управління.

У 1920–1930-х роках конструктивізм в архітектурі та дизайні втілювався в реалізації соціально орієнтованих проєктів. Ця течія спрямовувалась на створення фабрик, заводських комплексів, житлових масивів, клубів та інфраструктурних об'єктів, де художня форма підпорядковувалась функціональним вимогам. Принципи функціональності, раціональності та колективності, закладені в концепції конструктивізму, слугували не лише естетичними критеріями, а й засобами оптимізації просторової організації, соціальної взаємодії і побутових умов населення.

Ідеї художнього конструктивізму, що підкреслювали функціональність, логіку та системність, поступово виходили за межі мистецтва й архітектури

Таблиця 1. Принципи конструктивізму в трьох площинах

Принцип	Мистецтво	Техніка / економіка	Менеджмент / ризик-менеджмент
Функціоналізм	Оцінка об'єктів і процесів крізь призму здатності виконувати завдання	Організаційні та технологічні системи підпорядковані ефективності	Структури та процеси компанії створюються для досягнення цілей
Принцип "форма прямує за функцією"	Дизайн об'єктів зумовлюється практичним призначенням	Конструкції, вироби та будівлі проєктуються для оптимального виконання завдань	Організаційні процеси формуються відповідно до цілей та завдань
Раціоналізм	Чіткість, логіка та структурність композиції	Стандартизація, планування виробництва	Системне планування, прогнозування та контроль ризиків
Конструктивність	Побудова об'єктів зі взаємопов'язаних елементів	Модельовання, адаптація та розвиток технічних систем	Структурована організація процесів і підсистем, адаптація до змін
Соціальна утилітарність	Орієнтація на глядача/ суспільство	Масове виробництво, доступність	Управління зацікавленими сторонами, соціально відповідальні стратегії

Складено автором.

та набували застосування в інженерії й промислового виробництва. Тут аналогічні принципи системності, оптимізації та раціонального розташування елементів використовувалися у проєктуванні заводів, виробничих комплексів і організації технологічних процесів. Саме ця трансформація започаткувала формування індустріального конструктивізму (рис. 2), який поєднував художньо-естетичні ідеї з технічною та соціально-економічною практикою.

Отже, індустріальний конструктивізм став природним продовженням художнього: він поширив принципи організації фізичного простору й архітектурних об'єктів на виробничі процеси, організаційні моделі та економічні системи підприємств. Його сутність полягає в логічній побудові системи зі взаємопов'язаних елементів, де кожна складова виконує визначену функцію, забезпечуючи загальну ефективність. Принципи функціональності, раціональності та соціальної утилітарності, запозичені з художнього контексту, у промисловості набули практичного й організаційного виміру: вони визначають структуру виробничих ланцюгів, оптимізують управлінські процеси, сприяють ефективному використанню ресурсів і зниженню ризиків.

Індустріальний конструктивізм можна розглядати як методологію комплексного управління системами, де естетика й форма мають функціональне значення, а ефективність і доцільність виступають ключовими критеріями оцінки. Цей підхід дає змогу інтегрувати художньо-конструктивні ідеї в сучасні моделі організації виробництва, економіки та менеджменту, забезпечуючи структурованість, логічність і адаптивність матеріальних та соціально-економічних систем.

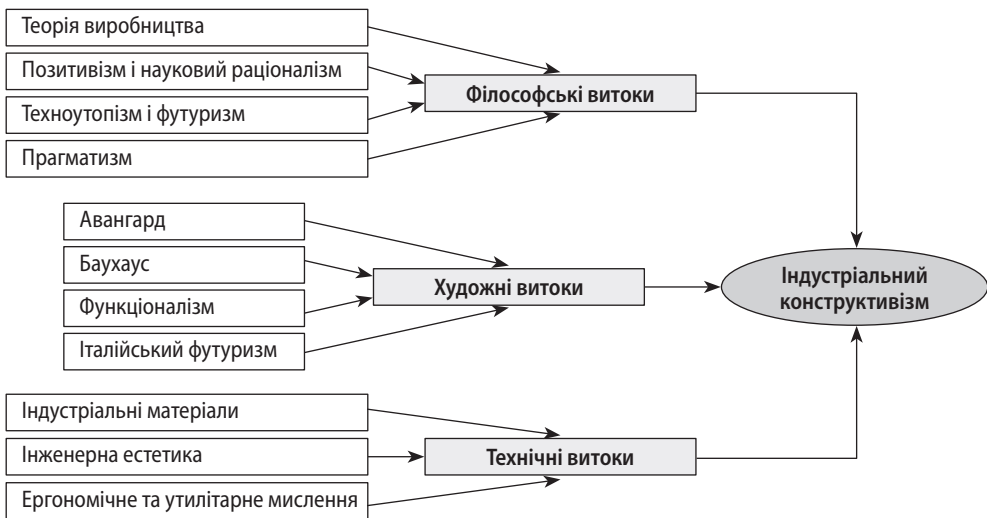

Рис. 2. Витоки індустріального конструктивізму: філософські, художні та технічні передумови

Побудовано автором.

Основна мета індустріального конструктивізму полягає в оптимізації комплексних систем управління та виробництва, підвищенні їхньої ефективності, адаптивності й соціальної відповідальності. Задля цього він орієнтований на формування логічно структурованих та взаємопов'язаних елементів системи, що виконують визначені функції та забезпечують стабільну роботу підприємства в умовах мінливого економічного й технологічного середовища.

Завдання індустріального конструктивізму охоплюють кілька напрямів:

- формування ефективних організаційних структур шляхом оптимального розподілу ресурсів та відповідальності;
- оптимізацію виробничих процесів через створення технологічних і операційних схем, що мінімізують витрати часу та ресурсів;
- інтеграцію соціальної утилітарності – урахування інтересів працівників, суспільства й зацікавлених сторін;
- забезпечення адаптивності системи для швидкого реагування на зміни ринкових умов, технологій і регуляторних вимог;
- розвиток процесів управління ризиками, які передбачають контроль та аналіз можливих негативних наслідків у виробництві й менеджменті.

Виконання цих завдань реалізується через низку функцій індустріального конструктивізму:

- організаційна цілісність – логічне поєднання всіх підсистем підприємства в єдину ефективну структуру;
- ефективність використання ресурсів – оптимізація матеріальних, фінансових і трудових витрат;
- прогнозування та планування – побудова стратегічних і оперативних моделей управління;

- адаптивність – створення механізмів швидкої перебудови системи у відповідь на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища;
- соціальна відповідальність – інтеграція інтересів суспільства та колективу в процеси управління.

Складові індустріального конструктивізму визначають практичні інструменти реалізації цих функцій:

- функціональна структура: чітке визначення ролей і завдань кожного елемента системи;
- раціональна організація процесів: стандартизація, оптимізація та логічне впорядкування процедур;
- конструктивна взаємопов'язаність: інтеграція елементів у єдину логічну ієрархію;
- технологічна інноваційність: застосування нових методів, інструментів і технологій для підвищення ефективності;
- соціально-економічна орієнтація: спрямованість на користь суспільства, підприємства й працівників;
- система управління ризиками: передбачення, оцінка та контроль можливих загроз функціонуванню системи.

Додатково індустріальний конструктивізм підкреслює:

- модульність і масштабованість – можливість модифікації, заміни чи розширення елементів системи;
- аналітичну обґрунтованість – ухвалення рішень на підставі даних, логіки та прогнозних моделей;
- цілісність і взаємозалежність – урахування впливу змін у будь-якій частині системи на інші її компоненти.

У менеджменті підприємств індустріальний конструктивізм формує універсальну методологію побудови ефективних, адаптивних і соціально відповідальних бізнес-структур. Його ключові принципи – функціональність, раціоналізм, конструктивність і соціальна утилітарність – утворюють логічну основу для ризик-орієнтованого управління розвитком підприємства.

Першим аспектом цієї методології є організаційна структура, яка нагадує конструкцію: кожен елемент виконує визначену функцію та підтримує цілісність системи. Така ієрархія забезпечує:

У цьому контексті структурована ієрархія стає інструментом прогнозування, оцінки й управління ризиками на всіх рівнях бізнес-структури, забезпечуючи стабільність і передбачуваність діяльності підприємства.

Другим аспектом є пріоритет функцій над формальними атрибутами. У системі управління головним критерієм виступають результативність і ефективність функцій, а не формальні титули чи зовнішні атрибути структури. Це дає змогу:

- визначати критичні процеси, що впливають на результативність бізнесу;
- концентрувати ресурси на діяльності, яка знижує ризики втрат або простоїв;
- оперативно коригувати процеси відповідно до нових викликів.

Тут принцип “форма прямує за функцією” стає базовим для оцінки ризиків і оптимізації бізнес-процесів.

Третім аспектом є гнучка адаптивність як ключовий механізм ризик-менеджменту. Система управління повинна бути одночасно стійкою й гнучкою, що особливо важливо для мінімізації ризиків. Це передбачає:

- здатність швидко реагувати на зміни ринкових умов;
- можливість перебудови процесів без порушення цілісності системи;
- наявність резервних сценаріїв та планів антикризового реагування.

Четвертим аспектом є поєднання естетики та економіки. Конструктивістський підхід враховує не лише економічну ефективність, а й гармонію організації, яка підвищує корпоративну культуру та соціальну відповідальність. Зокрема:

- структурованість процесів сприяє прозорості управління;
- гармонія організаційних потоків підвищує залученість персоналу та знижує ризики, пов'язані з людським фактором;
- поєднання економічної доцільності та організаційної гармонії забезпечує стійкий розвиток підприємства.

Отже, інтеграція принципів індустріального конструктивізму в ризик-орієнтоване управління допомагає:

- формувати раціональну ієрархію, що гарантує прозорість і контроль ризиків;
- забезпечувати пріоритет функцій для зниження операційних ризиків;
- реалізовувати гнучку адаптивність як умову стійкості й конкурентоспроможності;
- поєднувати естетику та економіку як чинники підвищення ефективності та соціальної відповідальності.

Таким чином, індустріальний конструктивізм формує цілісні, структуровані й адаптивні бізнес-структури, у яких управління ризиками інтегроване в основу організації та розвитку підприємства, забезпечуючи його стабільність, ефективність і конкурентоспроможність у сучасних умовах.

У табл. 2 систематизовано принципи індустріального конструктивізму та їхній вплив на ризик-орієнтоване управління розвитком підприємства.

Узагальнення даних табл. 2 дає змогу перейти від систематизації принципів індустріального конструктивізму до побудови цілісної концептуальної моделі управління розвитком підприємства. Теоретичне значення цієї моделі полягає у формуванні методологічної основи, яка інтегрує функціоналізм, раціоналізм, конструктивність і соціальну утилітарність, забезпечуючи системність, адаптивність та прогнозованість управлінських рішень. На практиці це дає можливість чітко визначити взаємозв'язки між структурними блоками підприємства, функціями управління та механізмами контролю ризиків, що є ключовим для ефективного розвитку та стабільності бізнес-структур.

На рис. 3 запропоновано концептуальну модель управління розвитком підприємства на засадах принципів індустріального конструктивізму.

Таблиця 2. Чотири блоки індустріального конструктивізму в системі ризик-орієнтованого управління

Блок	Принципи індустріального конструктивізму	Вплив на ризик-орієнтоване управління	Приклад у практиці
Раціональна ієрархія	Чітка організаційна структура, де кожен елемент підтримує цілісність системи	Забезпечує прозорість управлінських процесів та контроль ризиків; полегшує прогнозування критичних точок	Структуровані підрозділи з чіткими ролями, лініями підпорядкування та комунікації
Пріоритет функцій над формальними атрибутами	Фокус на результативності процесів, а не на формальних титулах чи декларативних структурах	Дає змогу виявляти й оптимізувати критичні процеси, мінімізуючи операційні та стратегічні ризики	Оцінка ефективності співробітників та підрозділів за досягнутими ключовими показниками ефективності (KPI)
Гнучка адаптивність	Система стійка, але гнучка, здатна швидко реагувати на зміни	Зменшує ризики, пов'язані із зовнішніми та внутрішніми змінами; допомагає швидко перебудувати процеси	Механізми оперативної перебудови процесів, антикризові плани, резервні сценарії
Поєднання естетики та економіки	Інтеграція ефективності й гармонії організації, підвищення корпоративної культури	Підвищує мотивацію персоналу, прозорість процесів і соціальну відповідальність, знижуючи людські та організаційні ризики	Гармонізовані робочі потоки, корпоративні цінності, мотиваційні програми, системи залучення персоналу

Складено автором.

У центрі представленої моделі розташоване ядро “Ризик-орієнтоване управління”, яке виступає ключовим механізмом забезпечення стабільності, ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Навколо ядра структуровано чотири основні блоки індустріального конструктивізму, кожен із яких формує специфічний внесок у реалізацію ризик-орієнтованого підходу:

- ієрархія визначає структуру управлінських та організаційних елементів, забезпечуючи прозорість, контроль ризиків і координацію процесів на всіх рівнях управління;

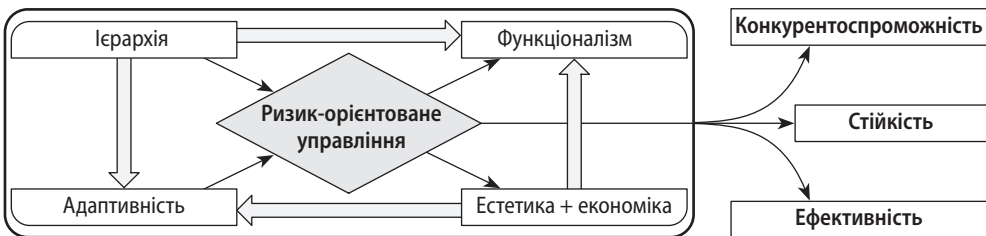

Рис. 3. Концептуальна модель управління розвитком підприємства на основі індустріального конструктивізму

Побудовано автором.

- функціоналізм пріоритизує функціональні аспекти над формальними атрибутами, концентруючи увагу на критичних бізнес-процесах та оптимізації ресурсного потенціалу;
- адаптивність забезпечує здатність організації оперативно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища шляхом інтеграції антикризових сценаріїв і превентивних стратегій;
- естетика та економіка поєднують гармонізацію організаційних процесів із економічною доцільністю, що сприяє підвищенню соціальної відповідальності, формуванню корпоративної культури й забезпеченню сталого розвитку.

Інтерактивні взаємозв'язки між наведеними блоками та ядром моделі підкреслюють їхній внесок у реалізацію ризик-орієнтованого управління. Вихідні канали від ядра демонструють результати впровадження такої системи: підвищену стійкість, ефективність і конкурентоспроможність підприємства. Таким чином, запропонована модель ілюструє, що інтеграція принципів індустріального конструктивізму в систему управління забезпечує цілісність, адаптивність і передбачуваність управлінських рішень у контексті сучасного економічного середовища.

Висновки. Дослідження демонструє наукову новизну в систематизації та інтеграції принципів конструктивізму з підходами ризик-орієнтованого управління, що дає змогу побудувати цілісну концептуальну модель управління розвитком підприємства.

Теоретичне значення роботи полягає у формуванні методологічної основи, яка поєднує функціоналізм, раціоналізм, конструктивність і соціальну утилітарність, забезпечуючи системність, адаптивність та прогнозованість управлінських рішень.

Практичне значення проявляється в можливості використання запропонованої моделі для стратегічного планування, оцінки ризиків та оптимізації управлінських процесів, що сприяє підвищенню ефективності підприємств і зниженню негативних наслідків організаційної дисгармонії.

Упровадження конструктивістських принципів створює ризик-орієнтовані, адаптивні бізнес-структури, здатні швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, що забезпечує стабільність, конкурентоспроможність та підвищення корпоративної відповідальності. Соціально-економічний ефект реалізується через покращання організаційної гармонії, оптимізацію управлінських ресурсів і підвищення ефективності прийняття стратегічних рішень. Перспективи подальших наукових розробок полягають у деталізації та апробації концептуальної моделі в різних галузях економіки, розробленні кількісних інструментів оцінки ризиків і прогнозування ефективності управлінських рішень, а також дослідженні інтеграції конструктивістських принципів із сучасними цифровими та інформаційними технологіями управління.

Список використаних джерел

1. Ensslin L., Gonçalves A., Ensslin S. R., Dutra A., Longaray A. A. Constructivist multi-criteria model to support the management of occupational accident risks in civil construction industry. *PLOS ONE*. 2022. Vol. 17, No. 6. e0270529. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0270529>.
2. Metzner-Szigeth A. Contradictory approaches? On realism and constructivism in the social sciences research on risk, technology and the environment. *Futures*. 2009. Vol. 41, Iss. 3. P. 156–170. URL: <https://doi.org/10.1016/j.futures.2008.09.017>.
3. Barraza de la Paz J. V., Rodríguez-Picón L. A., Morales-Rocha V., Torres-Argüelles S. V. A systematic review of risk management methodologies for complex organizations in industry 4.0 and 5.0. *Systems*. 2023. Vol. 11, Iss. 5. URL: <https://doi.org/10.3390/systems11050218>.
4. Гайдай Т. Методологічні ознаки історичних типів наукової раціональності економічної теорії у вимірі сучасної філософії науки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2015. Вип. 176. С. 6–12. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/176-11/1>.
5. Резнікова Н. В., Панченко В. Г. Методологічні засади економічного націоналізму. *Економічна наука. Економіка та держава*. 2017. № 7. С. 4–8. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=3800&i=0>.
6. Цоколов С. Радикальний конструктивізм: нетрадиційна епістемологія сучасного міждисциплінарного дискурсу. *Філософська думка*. 2000. № 6. С. 103–122.
7. Козаченко Н. П. Підґрунтя та перспективи епістемологічного конструктивізму. *Інтелект. Особистість. Цивілізація* : темат. зб. наук. пр. із соц.-філос. проблем / гол. ред. О. О. Шубін. Донецьк, 2012. С. 302–307.
8. Nørreklit H. A Philosophy of Management Accounting. A Pragmatic Constructivist Approach. New York : Routledge, 2017. 300 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315680736>.
9. Riegler A. Editorial. The constructivist challenge. *Constructivist Foundations*. 2005. Vol. 1, No. 1. P. 1–8. URL: <http://constructivist.info/1/1/001>.
10. Чужиков А. В. Парадигма поліструктурного розвитку глобального медіаринку : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02. Київ, 2020. 478 с. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/257/e0t0crk4fpioxivrqs62u39ki6pr521/dis_Чужиков%20А.В..pdf.
11. Loughlin S. M., Alexander P. Explicating and Exemplifying Empiricist and Cognitivist Paradigms in the Study of Human Learning. *Paradigms in Theory Construction* / ed. by L. L'Abate. New York, NY : Springer, 2012. P. 273–296. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-4614-0914-4_15.

References

1. Ensslin, L., Gonçalves, A., Ensslin, S. R., Dutra, A., & Longaray, A. A. (2022). Constructivist multi-criteria model to support the management of occupational accident risks in civil construction industry. *PLOS ONE*, 17 (6), e0270529. DOI: 10.1371/journal.pone.0270529.
2. Metzner-Szigeth, A. (2009). Contradictory approaches? On realism and constructivism in the social sciences research on risk, technology and the environment. *Futures*, 41 (3), 156–170. DOI: 10.1016/j.futures.2008.09.017.
3. Barraza de la Paz, J. V., Rodríguez-Picón, L. A., Morales-Rocha, V., & Torres-Argüelles, S. V. (2023). A systematic review of risk management methodologies for complex organizations in industry 4.0 and 5.0. *Systems*, 11 (5). DOI: 10.3390/systems11050218.
4. Gaidai, T. (2015). Methodological features of historical types of economic theory's scientific rationality in terms of modern philosophy of science. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 176, 6–12. DOI: 10.17721/1728-2667.2015/176-11/1 [in Ukrainian].

5. Reznikova, N., & Panchenko, V. (2017). Methodological principles of economic nationalism. *Ekonomika ta derzhava*, 7, 4–8. Retrieved from <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=3800&i=0> [in Ukrainian].

6. Tsokolov, S. (2000). Radical constructivism: non-traditional epistemology of modern interdisciplinary discourse. *Philosophical Thought*, 6, 103–122 [in Ukrainian].

7. Kozachenko, N. P. (2012). Foundations and prospects of epistemological constructivism. In Shubn, O. O. (Ed.). *Intelligence. Personality. Civilization*, pp. 302–307. Donetsk [in Ukrainian].

8. Nørreklit, H. A. (2017). *Philosophy of Management Accounting. A Pragmatic Constructivist Approach*. New York: Routledge. DOI: 10.4324/9781315680736.

9. Riegler, A. (2005). Editorial. The constructivist challenge. *Constructivist Foundations*, 1 (1), 1–8. Retrieved from <http://constructivist.info/1/1/001>.

10. Chuzhykov, A. V. (2020). *The paradigm of polystructural development of the global media market* (Dr. Sc. Dissertation). Kyiv. Retrieved from https://scc.knu.ua/upload/iblock/257/e0t0crk4fpioxivrqn62u39ki6pr521/dis_Чужиков%20А.В..pdf [in Ukrainian].

11. Loughlin, S. M., & Alexander, P. (2012). Explicating and Exemplifying Empiricist and Cognitivist Paradigms in the Study of Human Learning. In L'Abate, L. (Ed.). *Paradigms in Theory Construction*, pp. 273–296. New York, NY: Springer. DOI: 10.1007/978-1-4614-0914-4_15.